

ROZPUSZCZENIE (15) *sb n*

roz- (8), rof-, ros- (7).

o oraz pierwsze e jasne, końcowe e pochylone.

sg *N* rozpuszczenie (6); -é (2), -(e) (4). ◇ *G* rozpuszczeniã (2); -ã (1), -(a) (1). ◇ *D* rozpuszczeniu (1). ◇ *A* rozpuszczeni(e) (2). ◇ *I* rozpuszczeni(e)m (1). ◇ *L* rozpuszczeniu (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. rozpuścić.

I. Rzeczownik od „rozpuścić” (14) :

1. Pozwolenie na rozejście się a. nakazanie rozejścia (o wielu); missio, remissio Cn (3) :

a. O ludziach (2) :

Wyrażenie: »rozpuszczenie wojska, żołnierzow« (1:1): Antonius Lewá nawyfffy Hethman vmárł/ przeto [cesarz] musiał lud rospuścić/ Lutecia álbo Paryż były bárzo w ftráchu/ ále gdy wftyfzeli o rospufzczeniu woýfká byli temu rádzi. *BielKron* 215v; A wżákże tákowi wżyfcy [dworzanie, słudzy dworscy, żołnierze i rewizorzy] będą sie winni potym rázem iednégo dnia okazác w Powiećiech fwyh/ po rospufczeniu żołniérzów w fześć niedziel *SarnStat* 129; [*ListyZygmAug* 1561/346].

α. [Rozesłanie, ostatnia część katolickiej mszy świętej: Mfza/ to ielt/ fwiéta oná Apoftolka fprawá/ v ktorey ná końcu mowiá. Ite miśsa eft/ tho ielt/ rospufzczenie/ bárzo dobrze sie dzieie/ dla káżdey pothrzeby krzećcijáńfkiego człowieká. *WizFaleczDucha* L3.]

b. Wypuszczenie zwierząt z zamknięcia i pozwolenie im na swobodne poruszanie się [czego (żywotne)] (1) : Profá/ Tátárki/ wczás śiac/ dla rospufzczenia bydłá wczás. *GostGosp* 78.

2. Zmiana stanu fizycznego materii [w tym: czego (3)] (4) :

a. Roztopienie, spowodowanie przejścia ciała stałego w ciekłe pod wpływem wysokiej temperatury; liquefactio Calep, Cn; fusio, fusura Calep (2) : á natychmiałt gdy proch Tucijey bywa porzucon na roztopioną miedz albo gdy będzie zmieszana zblachami miedzianemi: w onym rospufzczeniu miedzy [lege: miedzi] tuciją [lege: tucyja (?)] bywa rospalona *FalZioł* IV 48d; Fusura, Fusio, liquefactio – Szmelcowanię, rospufzczenie. *Calep* 441a.

b. Rozrzedzenie, rozcieńczenie (2) : Czemu lekarftwa pófpolicie gorzłkie bywaiá. (–) Dla lepfzego rospufzczenia grubych zbytkow. Bowiem tak lekarze piśzá, iż kwafne rzeczy wyfufzaiá. Gorzłkie grzeiác rozftapiaiá Słodkie zatikaiá *GlabGad* C6v.

Szereg: »trawienie i rozpuszczenie« (1): [zółć] Dawa też pomoc żoładkowi ku thrawieniu y rospufzczeniu karmiey, gdyż wżelka gozkoć [!] ma w fobie moc rospufzczać á rozwodnić rzeczy zatwierdzone. *GlabGad* E6.

3. Poluzowanie czegoś napiętego; przen (1) :

W przeciwstawieniu: »rozpuszczenie ... hamowanie« (1): Iesliże dla iednákiego wyftępku rozność karánia ma być záchowaná/ tedy ma być obrácána nie ná rospufzczenie wodze [*non ad laxanda fraena*] złościám/ ále ná hámowánie. *ModrzBaz* 70.

Wyrażenie: »rozpuszczenie wodze [czemu]« (1): *ModrzBaz* 70 *cf* *W przeciwstawieniu.*

4. Pozwolenie na zbytnią swobodę w sferze moralności; dissolutio, licentia, petulantia Cn [czego] (2) : Zá ktorym niezbożnym rospufzczeniem wolności [księży]/ á wyniesieniem ich obłędliwie zmyśloney świętobliwości/ *licet illis quidquid libet:* zeydzie fię im broić co chcą. *CzechEp* 388; Y iuz fię wżyftko

pomielzáló/ krew/ mężoboystwo/ złodzieystwo/ [...] duż zaráżenie: rodzenia odmiáná (to ieft prze íielefność nieflufzną) małżeńftwá nie gruntowność: rospufzczenie porubftwá y wżeteczności [inordinatio moechiae et impudicitiae Vulg Sap 14/26]. *PowodPr* 42.

5. Wyrażenia o różnych znaczeniach:

»rozpuszczenie ciała« = *zapusty, ostatki* (1): Carnisprivium, rospuszczenie cyala, rospusta *BartBydg* 23; [Myąssopustne dny, Rospusta, Rospuszczenie cyala, zvyznoscy carnisprivium, carninalia, Bachanaria, Dionisine ferie idem *ReuchlinBartBydg* f3v].

»rozpuszczenie kałduna« = *obżarstwo i pijaństwo* (1): Owo tá przekłeta fwa wola/ á rospufzczenie kałduná/ wżyftkie woyłká niezliczone łotrowłkie/ ná zgubę dużę tákowego człowieká [tj. *pijanicy*] wywodzi. *WerGość* 226.

»rozpuszczenie żywota« = *biegunka* (1): Czemu mołzcz łzkodzi żoładkowi. (–) Bowiem ieft barzo nie ftrawny, á tak odyma żywot, y czyni biegunkę to ieft rozpuszczenie żywota z cieczeniem krwi. *GlabGad* H2v.

** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Diffusio, Dilatio, disparsio – Rozłzeizenię [!], rozpuszczenie. *Calep* 323a.

II. *To, co powstało przez rozpuszczenie [czego]* (1) : Liquamen – Tłufstoczi rozpuszczenie. *Calep* 607b.

Cf **ROZPUŚCIĆ**